Audronė ŠAPAITĖ

Exploration of Bubiai ancient settlement in 1999

In 1999, the archaeological exploration was done in Bubiai ancient settlement (Šiauliai district). During the explorations the trench of 28m^2 was dug out where the habitation zone of 0,3-1 m and the place of a building were found. During the excavation, plain and rusticated surface pottery was found. According to this, the settlement at the foot of Bubiai Hill-fort is dating from the Middle Iron Age.

Povilas TEBELŠKIS

DEGĖSIŲ PILIAKALNIO–KAPINYNO, VADINAMO LAPAKALNIU, TYRINĖJIMAI 1999 M.

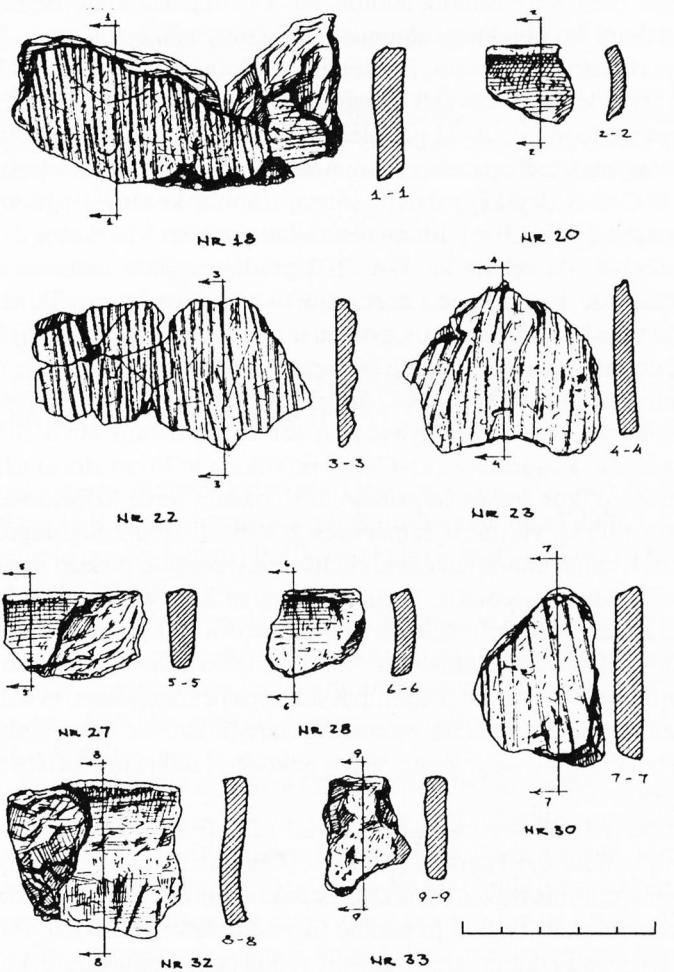
Lapakalniu vadinama kalva yra Degėsių kaime (Utenos r., Užpalių sen.), 0,9 km į ŠR nuo Šeimyniškių piliakalnio, vadinamo Pilimi, 1,1 km į V nuo Karčiupio upelio,1,2 km į P–PV nuo kelio Užpaliai–Dusetos kryžkelės su keliu į Mažeikiškes.

Tai nedidelė, apie 30 m skersmens viršuje ir iki 4–5 m aukščio atskira kalvelė, kurią iš visų pusių supa numelioruotos pievos. P kalvelės pašlaite praeina elektros perdavimo linija, ant jos auga vienas beržas. Viršuje yra kelios duobės. Kalvelės aikštelė žemėja nuo vidurio į pakraščius. Statesni jos R, ŠR ir Š šlaitai.

Objektą 1958 ir 1977 m. žvalgė LII, o 1970 ir 1985 m. – MMT archeologai. 1972 m. šis objektas įrašytas į vietinės reikšmės archeologijos paminklų sąrašą (AV 1714), o 1980 m. iš jo išbrauktas. 1958 m. ekspedicijos ataskaitoje minima, kad, kasant kalvelėje duobes, buvo randama žmonių kaulų bei geležinių daiktų, o Š kalvos pusėje išarta pusė akmeninio laivinio kovos kirvio. 1985 m. žvalgomosios ekspedicijos metu Š kalvos šlaite rasta smarkiai apnykusių žmogaus kaulų fragmentų, lipdyta rusva 1 cm storio puodo šukė. Šios ekspedicijos ataskaitoje pažymėta, kad čia gali būti kapinynas ar net ankstyvas piliakalnis. Degėsių kapinynas, vadinamas Lapakalniu, buvo įrašytas į Naujai išaiškinamų archeologijos paminklų sąrašą.

Pagal 1999 07 14 išduotą leidimą Nr. 157 tų pačių metų rugsėjo mėn. buvo vykdomi šio objekto žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai. Jų metu kalvelėje iškastos 3 perkasos, ištirtas 63 m² plotas. Perkasa Nr. 1 (10×3 m dydžio) buvo kasama kalvelės Š dalyje. Jos ilgosios kraštinės orientuotos Š–P kryptimi. Kvadrate A–11 po velėna rastas žmogaus apatinio žandikaulio fragmentas, matyt, čia patekęs iš šalimais esančių duobių. Kvadratuose A–B–6–7 ir C–5–6 išryškėjo dviejų vėlyvų duobių kontūrai (duobių gylis atitinkamai 1,2 m ir 1,0 m). Įdomiausi radiniai aptikti Š perkasos dalyje, kv. B–1–3; C–1–4. Po velėna kv. B–C–1–3 pradėjo ryškėti tamsesnės žemės dėmė. Pasirodė, kad tai apie 1 m skersmens apskritos formos ūkinė duobė, užpildyta tamsia su degėsiukais, gyvulių ir paukščių kaulais, puodų šukėmis žeme. Į duobės pakraščius žemė šviesesnė. Duobėje 70 cm gylyje rastas ir vienintelis geležinis radinys – 8,7 cm ilgio peilis-pjautuvėlis. Ūkinės duobės gylis 75–80 cm. Joje 75 cm gylyje nuo žemės paviršiaus buvo 18×16 cm dydžio akmuo. Kvadratuose B–C–2–4 po velėna ir 70 cm storio užartos ar užslinkusios pilkos žemės su priemoliu sluoksniu buvo užfiksuotas 30–40 cm storio pilkos, vietomis tamsesnės žemės su smulkiais degėsiukais, pavieniais kaulais, puodų šukelėmis kultūrinis sluoksnis, po kuriuo prasidėjo įžemis – balkšvas priemolis. Surinkta daugiau kaip 40 vnt. puodų šukių. Visa keramika lipdyta, ryškiai brūkšniuotu išoriniu paviršiumi (pav. 8). Vyrauja vertikalus brūkšniavimas, šukės iki 1,0 cm storio, jų molio masėje yra stambių grūsto granito trupinių. Kai kurios jų apdegusios. Iš kelių rastų nedidelių puodų pakraštėlių fragmentų matyti, kad šie buvę lenktomis S profilio bei tiesiomis sienelėmis. Vieną pakraštėlį reikia priskirti briauninių puodų grupei.

Kitose dviejose perkasose, iškastose į PV ir P nuo perkasos Nr.1, iš karto po velėna užfiksuotas įžemis – balkšvas priemolis. Matyti, kad kultūrinis sluoksnis išlikęs tik aikštelės pakraščiuose. Kapinyno klausimas lieka problemiškas. Galbūt jis užėmė tik nedidelę kalvelės dalį. Remiantis gautais tyrinėjimų duomenimis, kalvelę reikia laikyti piliakalniu, kurį pagal radinius galima datuoti pirmaisiais amžiais po Kr. Piliakalnis bus įrašytas į archeologinių vietų sąrašą.

Pav. 8. Brūkšniuotoji keramika iš Degėsių piliakalnio.
Fig. 8. Brushed pottery from Degėsiai Hill-fort.

Povilas TEBELŠKIS

Exploration of Degėsiai Hill-Fort – Cemetery, also called Lapakalnis

In 1999 in Degėsiai (Utena district) supposed cemetery, also called Lapakalnis, LCCH explored the area of 63 m². A fragment of a human lower jaw and the habitation zone of 30-40 cm were discovered. Also potsherds with brushed surface, charred wood particles, bones of animals and birds, pottery and a knife were found. The site could be considered as a hill-fort.

Povilas TEBELŠKIS

PILIAKALNIŲ TYRINĖJIMAI KLAIPĖDOS R. 1998 M.

Kalniškės (Gargždų, Anielino) piliakalnis su gyvenviete (A 430 KP). Piliakalnis yra Klaipėdos r., Vėžaičių sen., Kalniškės kaime, 1,8 km į P nuo Kauno–Klaipėdos kelio tilto per Miniją, 0,6 km į P–PR nuo Aušrupio ir Minijos santakos, 0,45 km į R nuo Gargždų–Vėžaičių kelio tilto per Miniją ir 0,35 km į PR nuo Minijos kairiojo kranto.

Literatūroje šis piliakalnis minimas nuo XIX a. vidurio. Kunigas A. Kasarževskis savo užrašuose mini Pylę, esančią netoli Gargždų. Trumpai Gargždų piliakalnis paminėtas J. Basanavičiaus veikale „Apie senovės lietuvių pilis". Savo knygoje jį aprašo F. Pokrovskis, be kita ko, pažymėdamas, kad per visą kalvą eina keliukas. XX a. pradžioje piliakalnį lankė archeologas L. Kšivickis.

Pokario metais Gargždų piliakalnį ne vieną kartą lankė archeologų ekspedicijos. 1963 m. jį žvalgė LII archeologai. 1977 m., 1979 m., 1981 m. ir 1987 m. – MMT. Nustatyta 5,0 ha paminklo teritorija bei 23,9 ha saugomo landšafto zona.

1998 m. spalio mėn. buvo vykdomi žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai piliakalnio PV pašlaitėje (toje vietoje, kur šalia piliakalnio, nuo Minijos upės slėnio pusės, yra keliukas), taip pat atlikta aikštelėje esančios duobės Nr. 16 fiksacija. Žvalgomųjų archeologinių tyrinėjimų metu ištirtos 2 perkasos, iš viso 24 m² plotas.

Perkasos Nr. 1 kv. A–B–6–7 po velėna atidengta keliuko, einančio per Minijos slėnį piliakalnio link, trasa – jos vietoje rastas padrikas apie 2 m